

Vikingen op Wieringen

Meindert Schroor

In 1996 werd bij Westerklijf onder het dorp Hippolytushoef op het voormalige eiland Wieringen een opzienbarende zilverschat aangetroffen. Over deze vondst heeft het provinciaal bestuur van Noord-Holland een boekje uitgegeven onder de titel *Vikingen in Noord-Holland?* van de hand van Jan Besteman. De drieënhalve pond aan zilveren sieraden, baren edel metaal en munten zijn omstreeks 850 met een bos gras in een pot van aardewerk in de grond gestopt.

Het betreft de eerste Vikingschat die op het Nederlandse grondgebied en dat van het oude Fresia in het bijzonder is gevonden. Het is bovendien zo goed als zeker dat de eigenaar van de schat niet een lokale Fries was, maar een Viking die zich voor langere tijd in onze contreien had gevestigd. Tot nu toe was uit geschreven bronnen wel tamelijk veel bekend over het vaak moeizame contact tussen Vikingen, Friezen en Franken, maar memorabilia waren voorshands niet of nauwelijks aangetroffen. Besteman spreekt zelfs over de 'missing link'.

Sociaal prestige

Tussen 719 en 734 werd het gehele Friese gebied tussen de Lauwers en de Oude Rijn in het Frankische Rijk opgenomen. De Friese handel met Dorestad als centrum kreeg daardoor een nieuwe impuls. Tegen het einde van die achtste eeuw verschenen de eerste Vikingen op het toneel. De strijd tussen keizer Lodewijk de Vrome en zijn zoons gaf mede aanleiding tot een verhevigde aantasting door de Noormannen van het Friese kustgebied van het verzwakte Frankische rijk. Aanvoerders van Deense Vikingen, zoals Rorik in *Fresia*, krijgen delen van het kustgebied en Dorestad in leen. De Frankische vorsten vonden uiteindelijk weinig heil bij hun nieuwe Scandinavische vazallen. De lokale bevolking ging op zijn beurt over tot het opwerpen van ronde burchten (Souburg, Domburg en Burgh in Zeeland, Den Burg op Texel). Daarnaast lagen - verspreid over het kustgebied, met zwaartepunten op Texel en Wieringen - koninklijke bezittingen; grootgrondbezit met onvrjye boeren, dat vaak in handen kwam van Denen die zich hier periodiek vestigden. Zo'n vestiging was daarom tijdelijk omdat men steeds het oog gericht hield op een terugkeer naar Denemarken. In het gehele latere Noord-Holland tot aan het Vlie had-

den de Viking Rorik en zijn opvolger Godfried het tussen 840 en 885 voor het zeggen. De aard van de gevonden sieraden wijst uit dat een Deense Viking er de eigenaar van was. Zilver vertegenwoordigde onder hen een grote sociale waarde en verleende de eigenaar ervan een aanzienlijk prestige.

Een deel van de aanwezige Karolingische munten uit de zilverschat van Wieringen

Ver en veilig

Wieringen was een ideale vestigingsplek. Zo bestond het achterland van deze keileembult voor driekwart uit ongenaakbare hoogveengebieden. Abusievelijk toont het kaartje (pag. 10) Wieringen als een eiland, wat het eerst omstreeks 1300 zou worden. De schat lag dus in 850 relatief ver en veilig van het open water, zoals we op kunnen maken uit het kaartje dat op pagina 8 staat afgedrukt in de fraaie monografie *Wiringherlant* (deel I, Schoorl, 1979) van

de hand van J.T. Bremer. Voorts grensde Wieringen in het oosten (Den Oever!) strategisch aan de belangrijke vaar-route die het Vlie via Medemblik en het *Aelmere* met de Utrechtse Vecht verbond. In dit open landschap met zijn aanzienlijke hoogteverschillen waren zowel goede landingsplaatsen voor schepen als droge woonplaatsen met puike weiden en akkers. Die waren overigens grotendeels het bezit van een verre Frankische koning of van kerkelijke instellingen elders. Rorik kon de exploitatie van die gronden door onvrjye boeren als nieuwe heer en uitbater vrijwel naadloos voortzetten. De lokale schapenteelt (vlees en

wol) zal daarbij, zoals Besteman terecht opmerkt, net als op Walcheren, een verdere aantrekkingskracht op het onrustige varensvolk uit het noorden hebben uitgeoefend. Dat het een goede vestigingsplaats voor Denen was wordt dankzij deze belangwekkende vondst des te aannemelijker. Zeker wanneer we hem, zoals de auteur beweert, combineren met eerder gedane, veel bescheidener vondsten uit ondermeer Groningen, Dorestad en Domburg.